

РОЗДІЛ 12

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

УДК 342.9+349.44

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-9/147>

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ БАЗИС РОЗБУДОВИ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

STRATEGY OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT AS A REGULATORY AND LEGAL BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ENVIRONMENTAL SAFETY SYSTEM

Кошля А.О., суддя

Добропільського міськрайонного суду Донецької області

Метою статті є здійснення характеристики цілей стратегії сталого розвитку як нормативно-правового базису розбудови системи національної екологічної безпеки. Автором обґрунтовується доцільність нормативного закріплення критеріїв якості та сприятливості навколишнього середовища як пріоритетів реалізації цілей Стратегії сталого розвитку. Автором підкреслено, що встановлення якості та сприятливості довкілля має враховувати не лише вимоги відповідності встановленим стандартам екологічної безпеки, але і відповідні показники антропогенної характеристики розвитку суспільства, зокрема, визначення тривалості життя, рівень онкозахворювань, врахування новітніх технологій із запровадження інновацій розвитку промисловості тощо. Автором наголошено, що нормативно-правове забезпечення цілей сталого розвитку має визнаватися як базис для розбудови механізму національної екологічної політики. Автором визначено, що серед проблем реалізації вимог національної екологічної безпеки в Україні є декларативність діяльності та ролі Кабінету Міністрів у розробці та реалізації національних програм економічної, науково-технічної, соціальної та культурного розвитку, охорона навколишнього середовища, що обмежується лише розробкою та прийняттям нормативно-правових актів, без здійснення стратегічного планування їх впровадження та дотримання. Автором наголошено, що до стратегічних проблем діяльності Кабінету Міністрів України необхідно віднести відсутність традицій наступництва здійснення державної та регіональної політики в цілому, і зокрема, у сфері національної екологічної безпеки. Зроблено висновок, що в Україні відсутнім є спеціальний законодавчий акт, що визначав би засади досягнення вимог екологічної безпеки, що знижує ефективність здійснення судового контролю у сфері реалізації права на безпечне довкілля.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, доступ до екологічної інформації, захист, механізм, національна екологічна безпека, публічний інтерес, суб'єктивне публічне право.

The purpose of the article is to characterize the goals of the sustainable development strategy as a regulatory and legal basis for the development of the national environmental security system. The author substantiates the expediency of the normative establishment of criteria of quality and favorability of the environment as priorities for the implementation of the goals of the Sustainable Development Strategy. The author emphasized that establishing the quality and favorability of the environment should take into account not only the requirements of compliance with the established environmental safety standards, but also the relevant indicators of the anthropogenic characteristics of the development of society, in particular, the determination of life expectancy, the rate of cancer, taking into account the latest technologies for the introduction of innovations in the development of industry, etc. The author emphasized that the regulatory and legal support of the goals of sustainable development should be recognized as a basis for building the mechanism of national environmental policy. The author determined that among the problems of implementing the requirements of national ecological security in Ukraine is the declarativeness of the activities and role of the Cabinet of Ministers in the development and implementation of national programs of economic, scientific and technical, social and cultural development, environmental protection, which is limited only to the development and adoption of normative and legal acts, without carrying out strategic planning of their implementation and compliance. The author emphasized that the lack of traditions of succession of state and regional policy in general, and in particular, in the field of national environmental security, should be attributed to the strategic problems of the Cabinet of Ministers of Ukraine. It was concluded that there is no special legislative act in Ukraine that would determine the principles of achieving environmental safety requirements, which reduces the effectiveness of judicial control in the field of the implementation of the right to a safe environment.

Key words: administrative and legal support, access to environmental information, protection, mechanism, national environmental security, public interest, subjective public law.

Постановка проблеми. Відповідно до статті 16 Конституції України «забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи - катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави» відноситься до пріоритетних задач української держави. Такий підхід, визначений Конституцією України, порушив необхідність перегляду розуміння категорії довкілля як сукупності природних ресурсів та стану їх використання, що було відносно усталеною категорією впродовж достатньо тривалого періоду розвитку правової системи України [1].

Встановлення сутності категорії «національна екологічна безпека» вимагає врахування результатів наукових праць представників спеціальних галузевих досліджень, зокрема В.І. Андрейцева, Т.О. Мацелик, О.О. Заржиць-

кого, В.К. Колпакова, Т.О. Коломєць, Ю.О. Легези, О.Ю. Синявської, О.О. Сурілової та ін. Однак встановлення сутності категорії «національна екологічна безпека» має фрагментарний характер, та вимагає здійснення узагальнення існуючих наробок задля досягнення їх відповідності європейським стандартам.

Метою статті є здійснення характеристики цілей стратегії сталого розвитку як нормативно-правового базису розбудови системи національної екологічної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Історія формування ідеї сталого розвитку безпосередньо пов'язується із засіданням Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку, що відбулося у вересні 2015 року, де було прийнято резолютивний документ «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», де було встановлено такі цілі та завдання розвитку сучасних дер-

жав. Зазначеною Резолюцією Генеральної асамблеї ООН обґрунтовано, що розвиток сучасної держави має бути наступні напрями соціально-економічного, духовно-культурного, гуманітарного, екологічного реформування. Цілі сталого розвитку сучасного світу та окремих держави можуть бути класифіковані на: 1) гуманітарні, до яких відноситься - необхідність подолання проявів бідності, боротьба з поширенням голоду, вжиття заходів із забезпечення продовольчої безпеки, сприяння забезпечення якості та безпеки продуктів харчування, раціоналізація сільськогосподарської діяльності; соціальний захист та забезпечення людини незалежно від її віку та стану здоров'я; доступність правосуддя; впровадження принципів соціального партнерства та діалогу як засад здійснення публічного адміністрування та суспільного розвитку; 2) соціо-культурні, що охоплюються необхідністю вжиття заходів із надання доступу до якісної освіти та створення можливостей для професійного розвитку людини впродовж її життя; забезпечення принципів гендерної рівності як пріоритету розвитку сучасного суспільства, надання рівних прав чоловікам та жінкам, хлопцям та дівчатам; подолання проявів дискримінації за майновою ознакою; 3) екологічні – забезпечення доступу до якісних водних ресурсів та дотримання санітарно-гігієнічних вимог; створення умов доступності енергетичних ресурсів; екологізація виробництва та його розбудова на засадах «замкненого кола»; забезпечення життєдіяльності та «життєстійкості» населених пунктів; вжиття заходів із подолання проявів кліматичних змін та їх негативних наслідків; використання ресурсів моря та океану на засадах раціональних підходів; боротьба з опустелюванням та вжиття інших заходів, спрямованих на подолання проявів деградації земель та відновлення біорізноманіття; 4) соціально-економічні – створення ефективного ринку праці на світового та національному рівнях; раціоналізація споживання.

Реалізація цілей сталого розвитку як пріоритетні засади формування державної політики України було визначено як складова державної політики, про що було внесено відповідні зміни до нормативно-правових актах,

що регламентують діяльність уряду та центральних органів виконавчої влади як адміністративних органів, уповноважених на здійснення стратегічних завдань держави, зокрема, такими є Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI [2], Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII «Про Кабінет Міністрів України» [3], Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України» від 18 липня 2007 р. № 950 [4].

Цілі сталого розвитку деталізуються у відповідних стратегічних завдань здійснення державної та регіональної політики, що втілюються у положеннях Національної доповіді «Цілі сталого розвитку» [5]. Встановлені Національною доповіддю «Цілі сталого розвитку» концептуальні та стратегічні засади розвитку України фактично є критеріями ефективності здійснення функцій держави, забезпечення вимог національної безпеки, і зокрема, безпеки навколишнього природного середовища.

Запровадження на національному рівні необхідності дотримання та впровадження цілей та завдань сталого розвитку визначило доцільність вироблення певної системи моніторингу ефективності здійснення повноважень з їх реалізації адміністративними органами. Відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 686-р «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку» [6] встановлюються перелік індикаторів ефективності здійснення державної та регіональної політик. Фактично такі індикатори є критеріями ефективності соціально-економічного розвитку, що дозволяє виявити напрями нормативно-правового та організаційного регулювання суспільних відносин.

Висновок. Отже, в основу забезпечення безпеки довкілля для життя та здоров'я людини мають покладатися врахування саме антропогенних показників, зокрема, високий відсоток онкологічних захворювань у осіб свідчить про загрозливий стан довкілля регіону. Встановлення сприятливості довкілля має враховувати не лише вимоги відповідності встановленим стандартам екологічної безпеки, але відповідні показники антропогенної характеристики розвитку суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>
3. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
4. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 950. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2007-п#Text>
5. Цілі Сталого розвитку: Україна. Національна доповідь. URL.: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>
6. Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 686-р. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/686-2019-п#Text>